उपासते च सैन्यानि गृध्रास्तव समन्ततः। तस्यैषे वाहिनीं दृष्ट्वा पार्थवाणप्रपीडितां।
पराभूता च नः सेना न कश्चिद्योद्धुमिच्छति। विवर्णमुखभूयिष्ठाः सर्व्वे योधा विचेतसः।
गाश्च प्रस्थाप्य तिष्ठामो व्यूढानीकाः प्रहारिणः। १४७०
इति श्रीमहाभारते विराटपर्व्वणि गोहरणपर्व्वणि उत्पातदर्शने षट्चत्वारिंशोऽध्यायः॥ ४६॥
॥ वैशम्पायन उवाच॥ अथ दुर्य्योधनो राजा समरे भीष्ममब्रवीत्। द्रोणं च रथशार्दूलं कृपं च सुमहारथं।
उक्तोऽयमर्थ आचार्य्यो मया कर्णेन चासकृत्। पुनरेव च वक्ष्यामि नहि तृप्यामि तं ब्रुवन्।
पराजितैर्हि वस्तव्यं तैश्च द्वादशवत्सरान्। वने जनपदेऽज्ञातैरेष एव पणो हि नः।
तेषां न तावन्निर्वृत्तं वर्त्तते तु त्रयोदशं। अज्ञातवासो बीभत्सुरयास्माभिः समागतः।
अनिर्वृत्तेऽपि निर्व्वासे यदि बीभत्सुरागतः। पुनर्द्वादशवर्षाणि वने वत्स्यन्ति पाण्डवाः। १४७५
लोभाद्वा ते न जानीयुरस्मान्वा मोह आविशत्। हीनातिरिक्तमेतेषां भीष्मो वेदितुमर्हति।
अर्थानां हि पुनर्द्वैधे नित्यं भवति संशयः। अन्यथा चिन्तितो ह्यर्थः पुनर्भवति चान्यथा।
स्वार्थे सर्व्वे विमुह्यन्ति येऽपि धर्म्मविदो जनाः। उत्तरं मार्गमाणानां मत्स्यानाञ्च युयुत्सतां।
यदि बीभत्सुरायातस्तदा कस्यापराध्नुमः। त्रिगर्त्तानां वयं हेतोर्मत्स्यान् योद्धुमिहागताः।
मत्स्यानां विप्रकारांस्ते बहूनस्मानकीर्त्तयन्। तेषां भयाभिभूतानां तदस्माभिः प्रतिश्रुतं। १४८०
प्रथमं तैर्ग्रहीतव्यं मत्स्यानां गोधनं महत्। सप्तम्यामपराह्णे वै तथा नस्तैः समाहितं।
अष्टम्यां पुनरस्माभिरादित्यस्योदयं प्रति। इमा गावो ग्रहीतव्या गते मत्स्ये गवाम्पदं।
ते वा गाश्चानयिष्यन्ति यदि वा स्युः पराजिताः। अस्मान्वा ह्युपसन्धाय कुर्य्युर्मत्स्येन सङ्गतं।
अथवा तानपाहाय मत्स्यो जनपदैः सह। सर्व्वया सेनया सार्द्धं संवृतो भीमरूपया।
आयातः केवलां रात्रिमस्मान् योद्धुमुपागतः। तेषामेव महावीर्य्यः कश्चिदेष पुरःसरः। १४८५
अस्मान् योद्धुमुपायातो मत्स्यो वा हि स्वयं भवेत्। यद्येष राजा मत्स्यानां यदि बीभत्सुरागतः।
सर्व्वैर्योद्धव्यमस्माभिरिति नः समयः कृतः। अथ कस्मात्स्थिता ह्येते रथेषु नरसत्तमाः।
भीष्मो द्रोणः कृपश्चैव विकर्णो द्रौणिरेव च। सम्भ्रान्तमनसः सर्व्वे काले ह्यस्मिन्महारथाः।
नान्यत्र युद्धाच्छ्रेयोऽस्ति तथात्मा प्रणिधीयतां। आच्छिन्ने गोधनेऽस्माकमपि देवेन वज्रिणा।
यमेन वाऽपि सङ्ग्रामे को हास्तिनपुरं व्रजेत्। शरैरेभिः प्रणुन्नानां भग्नानां गहने वने। १४९०
को हि जीवेत्पदातीनां भवेदश्वेषु संशयः। आचार्य्यं पृष्ठतः कृत्वा तथा नीतिर्व्विधीयतां।
जानाति हि मतं तेषां मनस्त्वासयतीव नः। अर्ज्जुने चास्य सम्प्रीतिमधिकामुपलक्षये।
दृष्टा हि पाण्डवा नित्यमाचार्य्यस्य विशेषतः। तथाहि दृष्ट्वा बीभत्सुमुपायान्तं प्रशंसति।
यथा सेना न भज्येत तथा नीतिर्विधीयतां। हेषितं ह्युपशृण्वाने द्रोणे सर्व्वं विघट्टितं।
अदेशिका महारण्ये ग्रीष्मे शत्रुवशङ्गता। यथा न विभ्रमेत्सेना तथा नीतिर्व्विधीयतां। १४९५
दृष्टा हि पाण्डवा नित्यमाचार्य्यस्य विशेषतः। आसयन्नपरार्थाश्च कथ्यते स्म स्वयं तथा।